

in truda. Vse to ne bi bilo mogoče brez denarne pomoči Ministrstva za znanost in tehnologijo Republike Slovenije.

Posebno pozornost smo seveda posvetili vsebini, ki je tokrat, z izjemo prvega prispevka, ki govori o dolomitu v Sloveniji, izrazito posvečena enemu najbolj aktualnih problemov današnjega časa, to je naravnim nesrečam. V prvem prispevku, ki ga je pripravil dr. Matej Gabrovec, z naslovom »Dolomitne pokrajine v Sloveniji s posebnim ozirom na relief in rabo tal«, je analizirana dobra desetina slovenskega državnega ozemlja, zgrajena iz dolomita. Zanj je značilna posebna vrsta fluviokrasa, glede na relief jo je avtor razdelil v štiri osnovne tipe. Največji del članka je posvečen analizi rabe tal v dolomitnih pokrajinah. Rabo tal je ugotavljal s pomočjo katastrskih podatkov in agrokarte, na treh izbranih testnih območjih pa je uporabil tudi franciscejski kataster in tako ugotavljal spremembe rabe tal v zadnjih dveh stoletjih. Za dolomitne pokrajine je v primerjavi z območji na drugih kamninah značilen nadpovprečen delež travnikov in zaraščajočih se površin.

V drugem prispevku je dr. Milan Orožen Adamič analiziral potresno ogroženost Ljubljane. V Sloveniji se stikajo velike naravogeografske enote: Alpe, Dinaridi, Sredozemlje in Panonska kotlina. V preteklosti je bilo v tem območju veliko rušilnih potresov. Pred sto leti (1895) je močan potres, ki je imel učinek med 8. in 9. stopnjo po MCS lestvici, močno poškodoval Ljubljano. Ker je Ljubljana glavno mesto Slovenije z največjo gostoto prebivalstva in številnimi drugimi pomembnimi centralnimi funkcijami, ocenjuje, da je zato to potresno najbolj ogroženo območje. Za Ljubljano je izdelana karta mikrosezizmične rajonizacije. S pomočjo statističnih podatkov in drugih virov je izdelal dokaj podrobno podatkovno bazo, ki jo je vključil v geografski informacijski sistem. To je prvi primer tako podrobnega raziskovanja v Sloveniji, in to na mestnem območju, ki obsega le približno 0,9 % površine Slovenije, pa kar 13,4 % njene prebivalstva. Poglavitni cilj raziskave je bil ocena možnih posledic rušilnega potresa. V najbolj ogroženem območju 9. stopnje MCS je 15,23 % vseh objektov in v njih prebiva skoraj 10 % Ljubljančanov. Ocena potresne ranljivosti je pokazala, da bi ob potresu 9. stopnje, to je ob potresu, ki bi bil močnejši kot leta 1895, bilo uničenih kar 26,3 % vseh stanovanj, hude poškodbe bi imelo 44,9 % stanovanj. Ob manj močnih potresih pa bi bile posledice seveda ustrezno manjše.

Miha Pavšek je raziskoval poletna neurja leta 1994 v Sloveniji, izdelal pregled dogajanj, raziskoval osnovne značilnosti in pripravil podrobnejši prikaz izbranih primerov. V poletnih mesecih leta 1994 je bilo vremensko dogajanje nad Slovenijo pogosto zelo burno. Številna neurja so se pojavljala predvsem v notranjosti Slovenije, v pasu od Nove Gorice in Posočja do Gorenjske, v Ljubljanski kotlini in Posavju, na Dolenjskem, v Beli krajini pa vse do severovzhodne Slovenije, kjer so bila najštevilnejša. Pojavi kratkotrajnih neurij z intenzivnimi padavinami, točo, streli in močnim vetrom so za ta letni čas povsem običajni, v posameznih primerih pa je krajevna intenzivnost spremljajočih pojavov preseгла vse do sedaj zabeležene na teh območjih. Pokrajinske posledice na najbolj prizadetih območjih so bile izjemnega obsega, temu ustrežna pa tudi višina ocenjene škode.

Osrednji del vzhodne Slovenije in učinke poletnega neurja v porečju Bolske je raziskoval Milan Natek. Dne 28. junija 1994 se je v večernih urah razvil močan nevihtni oblak nad severozahodnim delom Posavskega hribovja in skrajnim jugozahodnim obrobjem Celjske kotline. Neurje z močnimi padavinami, točo in vetrom je trajalo komaj dve uri. Njegovo središče je bilo nad Veliko (Čemšeniško) planino (1204 m). V severnem delu se je neurje najbolj razbesnelo v osrednjem delu porečja Bolske. Bolska in vsi njeni desni pritoki so prestopili bregove svojih strug ter preplavili obrečne ravnine in naselja na njih. Večina krajevnih cest in rečnih korit je bila uničena in zatrpána s plavjem. Pobočja, ki so izkrčena v kmetijske obdelovalne namene, so razorali sveži erozijski žlebovi ter zemeljski plazovi in usadi. V letu 1994 je bilo v porečju Bolske sedem neurij s poplavami, a najhuje je bilo konec junija. V prispevku so prikazane nekatere geografske značilnosti porečja Bolske in pokrajinski učinki katastrofalne povodnji.

VELIKI ATLAS SVETA Milan Orožen Adamič

Svet se je v teh zadnjih letih, tik pred letom 2000, pred korakom v novo tisočletje, v marsičem spremenil. Za nas Slovence je ob vseh dogodkih, ki so v temeljih pretresli svet, prišlo do uresničitve enega naših najglobljih hrepenenj, do lastne in samostojne države. Kar naenkrat je tu že peta obletnica. V samostojni državi smo postavljeni pred številne nove probleme, naloge, izzive in tudi odgovornosti. Od-

ločati se moramo o mnogih stvareh, o zadevah, o kateri so se prej namesto nas odločali večinoma na Dunaju, v Rimu ali Beogradu. Nad vse si želimo uspešen gospodarski razvoj in vsesplošno blaginjo. Ob teh lepih željah pa se moramo zavedati stvarnosti, da smo razmeroma majhen narod na razmeroma majhnem delu Evrope, z lastno kulturo, pri tem pa imamo skromne in razmeroma zelo omejene naravne vire. Morda je prav zato geografija vedno bolj pomembna in atlas je eden od osnovnih pripomočkov, priročnikov za pridobivanje celovitega geografskega znanja. Če dobro premislimo, je znanje in ustvarjalnost naših ljudi pravzaprav edina tehtna vrednota, ki jo imamo. Le izobražen in široko razgledan Slovenec bo kos nalogam, ki jih predenj postavlja čas, v katerem živi. Ob tem je poznavanje in razumevanje nas samih, sosedov in tudi oddaljenih krajev izredno pomembno. To po številnih javnomnenjskih raziskavah menijo tudi mnogi Slovenci. Ne moremo in ne smemo se zapirati v ozke okvirje, se obnašati po vzorcu velikih, pogosto bolj ali manj samozadovoljnih in samozadostnih narodov in gospodarstev. Z razvojem komunikacij, širjenjem elektronskih medijev, na primer medmrežja (interneta), se po svetu pretaka vedno več informacij, s prehajanjem v postindustrijske oblike družbenega razvoja pa se ne spreminjamo le mi, temveč tudi svet okrog nas. Znanje in informacije sta ključa do uspeha in videti je, da postajata najpomembnejša dejavnika ekonomske uspešnosti in prihodnosti. Osrednji namen Velikega atlasa sveta je, da bistri pogled v svet, da pomaga spoznati, razumeti in doumeti njegove razsežnosti. Prepričan sem, da želimo prihajajoče generacije vzgojiti v samozavestne in ustvarjalne ljudi, ki imajo stvaren, jaseen pogled na položaj Slovenije in Slovencev v svetu.

Novi Veliki atlas sveta je dopolnjena izdaja Velikega družinskega atlasa, ki ga je DZS, v sodelovanju s številnimi domačimi geografi, pripravila leta 1992 ob oblikovanju Republike Slovenije. Ta atlas temelji na izjemni kartografiji strokovnjakov inštituta De Agostini iz Novare, obsežnem enciklopedičnem delu, številnih podatkih v preglednicah in skoraj 100.000 gesel velikem imenskem kazalu. V pripravi tega doslej največjega atlasa, ki je bil kdajkoli natisnjen v slovenščini, so sodelovali številni geografi in drugi sodelavci Geografskega inštituta ZRC SAZU, Inštituta za geografijo, Oddelka za geografijo Filozofske fakultete, Inštituta za raziskovanje krasa ZRC SAZU, Inštituta za geodezijo in fotogrametrijo

Fakultete za arhitekturo gradbeništvo in geodezijo, Geodetskega zavoda in vrsta drugih ustanov ter posameznikov.

Veseli nas, da smo uspeli pripraviti posebno disketo, ki je priložena vsaki številki Geografskega obzornika. Na disketi je program, ki vsebuje poleg predstavitve vsebine Velikega atlasa sveta tudi podatkovno zbirko o državah sveta in še nekaterih območjih. Ta program ima povsem praktično uporabno in informativno vrednost. Podatki o državah sveta se spreminjajo, pač tako kot se spreminja življenje. Prizadevali smo si, da bi v podatkovno bazo vgradili kar najnovejše informacije. Podatke smo, kjer se je le dalo, tudi časovno poenotili (leto 1995), in to z namenom, da bi bili ti kar se da med seboj primerljivi. Za poganjanje programa ne potrebuje posebne opreme. Program deluje na običajnem PC kompatibilnem računalniku in to v okolju Windows (3.1 ali 95). Svetujemo pa vam, da nastavite vašo grafično kartico na 256 barv, ker bodo tako slike prikazane v pravih barvah. To pa ne vpliva na osrednji del programa, podatke o posameznih državah in območjih.

